
Donar a conèixer la sociologia de l'esport

Núria Puig,

coordinadora del monogràfic

Institut Nacional d'Educació Física de Catalunya, Barcelona,
adscribit a la Universitat de Barcelona.

No és gaire corrent poder disposar del número sencer d'una revista per dedicar-lo a la Sociologia de l'esport. Per això, l'amable oferiment dels responsables de la *Revista Catalana de Sociologia* per fer-ne un em va semblar una oportunitat que no es podia menysprear i el vaig considerar un repte destinat a oferir una reflexió sobre la situació actual d'aquest àmbit de la sociologia.

La Sociologia de l'esport està molt desenvolupada, cosa que sorprèn molta gent. Per aquest motiu, en preparar el monogràfic, calia establir uns criteris que li donessin coherència i justificassin la selecció d'uns articles i no d'altres. Aquests són els següents:

- informar un públic entès en sociologia -però probablement no en Sociologia de l'esport- sobre la perspectiva sociològica d'aquest fenomen social.

- oferir elements interpretatius per a una comprensió sociològica de l'esport a casa nostra, qüestió que fa prioritzar autors i autores que coneixen la nostra realitat.

- tractar temes novedosos que, al meu entendre, són àmbits de recerca molt rics i encara poc explorats.

Els articles que es presenten responen com a mínim a un d'aquests criteris.

Francisco Lagardera a *La teoria sociològica i el fenomen esportiu* ens endinsa tant en l'esport com a fenomen sociològic com en les teories que s'hi han interessat i les aportacions de cadascuna d'elles. Tracta d'assenyar les bases perquè lectors i lectores tinguin una visió general en la qual situar els articles que segueixen.

Manuel García Ferrando a *Les pràctiques esportives de la població espanyola 1976-1996* fa un estudi de l'evolució de les actituds de la

població espanyola davant de l'esport¹. No hi ha cap país a Europa que tingui una sèrie tan llarga de dades comparables per analitzar la qüestió. I si les tenim, és gràcies a la tenacitat i l'habilitat de García Ferrando per convèncer els diferents responsables del Consejo Superior de Deportes sobre la necessitat de fer una enquesta cada cinc anys. Gràcies a l'anàlisi d'aquests vint anys podem esbrinar fenòmens de màxim interès, com ara el dels itineraris esportius o el de la importància de la variable gènere com a factor explicatiu de molts comportaments. Aquests i d'altres, els desenvolupa acuradament l'autor.

Reprement les observacions de García Ferrando respecte al gènere, a *Gènere, cultura, procés d'individualització i esport*, proposo una interpretació de la pràctica esportiva, segons la qual aquesta s'ha d'entendre com la interacció de dues cultures esportives, la masculina i la femenina. Reprenc la proposta de Cristina Brullet (1996), que la utilitza per a l'estudi de tots els àmbits de la vida social. Aquesta situació es complementa amb especificitats, distants dels estereotips dominants associats al gènere, i que s'expliquen pel procés d'individualització del gènere que tan bé justifica Félix Ortega (1996).

La importància de l'esport no s'entendria sense l'existència dels mitjans de comunicació. Miquel de Moragas parla de "matrimoni de conveniència" i de sinèrgia². Tots els significats que es desprenen de la gesta esportiva (herois, passió col·lectiva, combats simbòlics, cerimònia i ritual, etc.) són magnificats per la mediatització. Nicola Porro a *L'esport televisiu entre espectacle i comunicació política* ho tracta prenent com a base empírica les fases finals del campionat d'Europa de futbol celebrat l'any 1996.

Per acabar, amb Klaus Heinemann a *Emocions en l'esport. Esbós d'una anàlisi sociològica* fem una proposta programàtica per estudiar les emocions en l'esport des d'una perspectiva sociològica. Malgrat que l'esport és ple d'emocions i que la Sociologia de les emocions s'inicià cap als anys setanta, aquestes són un dels temes més novedosos tractats per la Sociologia de l'esport. Valia la pena, doncs, cloure el monogràfic fent-ne una reflexió. I més, si es té en compte

1. A Catalunya només s'ha fet una enquesta sobre el tema, la qual cosa no permet analitzar processos, que és el més interessant. Vegeu: SECRETARIA GENERAL DE L'ESPORT, 1995.

2. El treball efectuat per Miquel de Moragas i tot el seu equip del Centre d'Estudis Olímpics i de l'Esport de la Universitat Autònoma de Barcelona a l'entorn d'aquest tema és enorme i variadíssim: recerca, publicacions, difusió informativa, cursos de formació, etc. Si en voleu saber més "endinsau-vos" en la seva "autopista olímpica": [HTP://Blues.uab.es/olympic.studies](http://Blues.uab.es/olympic.studies).

que a Catalunya hi ha algunes contribucions empíriques d'interès i que sens dubte representen una aportació important al seu estudi (Morell, 1993 i 1996; Llonch, 1996a i 1996b).

En iniciar aquesta introducció, he dit que la Sociologia de l'esport estava molt desenvolupada. Potser no tant com altres àmbits de la sociologia, però no tan poc com moltes persones creuen. Per això, em sembla oportú oferir una breu informació sobre les seves organitzacions, principals publicacions i altres fonts d'informació.

Pel congrés mundial de sociologia de Bielefeld el 1994, la International Sociology of Sport Association (ISSA) celebrà el seu 30è aniversari. Prèviament s'havia anomenat International Committee for the Sociology of Sport (ICSS) i en fou el primer president Andrzej Wohl de Varsòvia. Tanmateix, la persona que donà el suport i l'empenta definitiva a l'associació fou Günther Lüschen, alemany, que fins a la seva jubilació repartia la seva tasca docent entre els Estats Units i Alemanya.

ISSA té una revista -la *International Review for the Sociology of Sport*- que des de fa trenta-dos anys publica quatre números a l'any en llengua anglesa, tot i que du resums en moltes d'altres: francès, espanyol, alemany, rus, xinès, coreà i japonès. La ISSA també publica un butlletí dos cops l'any amb notícies de l'associació i informacions puntuals i fa una trobada anyal al voltant dels mesos de juny o juliol³.

Bastants països tenen associacions de Sociologia de l'esport. Probablement les més grans són les de Nord-Amèrica, Japó i Corea. La North American Society for the Sociology of Sport (NASS) és molt activa i reuneix un gran nombre de membres. Té una revista pròpia -*Sociology of Sport Journal*, també de quatre números a l'any-, un butlletí i fa una trobada anyal.

La Sociologia de l'esport a Espanya també té una vitalitat força considerable si es té en compte el nostre potencial sociològic (Puig, 1996). El suport institucional més important amb què compta és el de les facultats de ciències de l'activitat física i l'esport -o equivalents- on des de sempre s'ha impartit com a assignatura i que, amb la reforma dels plans d'estudi, queda com a assignatura

3. Per a més informació adreceu-vos al secretari general:

Bart Van Reusel
Faculteit L.O. en Keine
K.U. Leuven
Tervuursevest 101
3001 LEUVEN, Bèlgica
Fax: +32.16.32 91 96
e-mail Bart.Vanreusel@flok.kuleuven.ac.be

troncal de quatre crèdits. El seu pes en el disseny de l'optativitat i en la recerca varia segons les universitats. També s'inicia el seu desenvolupament a les escoles de formació del professorat on s'imparteix l'especialitat d'educació física i en algunes universitats com a assignatura de campus o mitjançant la realització de recerques en departaments de sociologia.

La necessitat de tenir una certa comunicació entre qui ens hi dediquem fou, sens dubte, el motiu que l'any 1991 portà a la creació de l'Asociación Española de Investigación Social aplicada al Deporte (AEISAD), amb vocació interdisciplinària i que aplega al voltant de cent persones. L'AEISAD edita una col·lecció de llibres ("Investigación social y Deporte"; fins ara tres números), un butlletí (quatre exemplars l'any) i fa un congrés biennal (el cinquè es farà l'any 98)⁴.

No es poden oblidar, per últim, les bases de dades indispensables per a una bona recerca bibliogràfica. Les revistes esmentades i d'altres, els llibres nombrosos que es publiquen, actes de congressos i altres fonts d'informació escrita i audiovisual són buidades sistemàticament a *Sport-discus* (que cobreix més l'àmbit anglosaxó) i *Herakles* (d'iniciativa francesa).

Trobareu aquestes fonts de documentació a les quatre biblioteques especialitzades en temes esportius que hi ha a Catalunya: la Biblioteca de l'Esport, en els edificis de la Secretaria General de l'Esport a Esplugues de Llobregat; les dels Instituts Nacionals d'Educació Física de Catalunya (INEF-C), a Barcelona i Lleida; i la del Centre d'Estudis Olímpics i de l'Esport de la Universitat Autònoma de Barcelona (CEO). Biblioteques dirigides per professionals competents que atendran les vostres demandes.

Bibliografia

- SECRETARIA GENERAL DE L'ESPORT, 1995: *Enquesta sobre la pràctica d'activitats físico-esportives a Catalunya*, Barcelona.
- BRULLET, Cristina, 1996: "Roles e identidades de género: una construcción social". A GARCÍA DE LEÓN; Ma. Antonia; GARCÍA DE CORTÁZAR, Marisa; ORTEGA, Félix, 1996: *Sociología de las mujeres españolas*, Madrid, Editorial complutense, pàg. 273-308.
- ORTEGA, Félix, 1996: "La esquivia igualdad: el género y sus

4. Per a més informació adreceu-vos a la secretària general, Maria José Mosquera:
INEF-Galicia
Bastiaqueiro, Pto. Sta. Cruz
15179 LA CORUÑA (OLEIROS)
Tel: 981/62 62 07
Fax: 981/61 53 02

- representaciones sociales". A GARCÍA DE LEÓN; Ma. Antonia; GARCÍA DE CORTÁZAR, Marisa; ORTEGA, Félix, 1996: *Sociología de las mujeres españolas*, Madrid, Editorial complutense, pàg. 309-324.
- LLONCH, Àngels, 1996a: *Les emocions esportives en un context sociohistòric*, Barcelona, projecte de recerca no publicat, gràcies a un ajut a la recerca de la Secretaria General de l'Esport de la Generalitat de Catalunya.
- LLONCH, Àngels, 1996b: "Las emociones deportivas en un contexto socio-histórico". A SÁNCHEZ, Ricardo, 1996: *La actividad física y el deporte en un contexto democrático (1976-1996)*, Pamplona, Asociación Española de Investigación Social aplicada al Deporte, pàg. 55-64.
- PUIG, N., 1996: "Sociología del deporte en España". A GARCÍA FERRANDO, M.; MARTÍNEZ MORALES, J.R., coord. (1996): *Ocio y deporte en España. Ensayos sociológicos sobre el cambio*, Valencia, Tirant lo Blanch, pàg. 143-164.
- MORELL, Sussi, 1996: "El estudio de la emoción en el deporte. Propuesta de análisis sociológico". A SÁNCHEZ MARTIN, Ricardo, 1996: *Los retos de las ciencias sociales aplicadas al deporte*, Pamplona, Asociación Española de Investigación Social aplicada al Deporte, pàg. 63-68.
- MORELL, Sussi, 1993: *Passions esportives i passions amoroses: similituds i diferències*, Barcelona, Direcció General de l'Esport, informe de recerca no publicat.